

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 287/2023-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Babčanikom, Oravská 1348/8, Miloslavov, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 13 CoE 15/2022-103 z 3. októbra 2022, takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 13 CoE 15/2022-103 z 3. októbra 2022 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 13 CoE 15/2022-103 z 3. októbra 2022 **zrušuje a v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Prešove **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **796,28 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou, prijatou ústavným súdom uznesením č. k. I. ÚS 287/2023-17 z 18. mája 2023 na ďalšie konanie, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský

súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala ako oprávnená v exekučnom konaní vedenom Okresným súdom Humenné (ďalej len „okresný súd“) proti povinnému o vymoženie 7 573,03 eur s príslušenstvom na základe exekučného titulu zmenkového platobného rozkazu. V priebehu konania v súlade s novelou č. novelou č. 438/2015 Z. z. zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov doplnila svoj návrh o všetky rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu s povinným. Uviedla, že na základe zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere poskytol právny predchodca sťažovateľky [REDAKOVANÉ] povinnému úver. Plnenie z úverovej zmluvy bolo zabezpečené vlastnou biankozmenkou vystavenou povinným, ktorú uplatnil právny predchodca sťažovateľky v konaní po tom, čo povinný dobrovoľne nespĺnil svoj záväzok vrátiť poskytnutý úver. Okresný súd uznesením č. k. 21 Er 78/2008-77 z 15. júna 2021 zastavil exekúciu s poukazom na § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017 (s poukazom na § 243f ods. 4 Exekučného poriadku, pozn.), keď konštatoval, že vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a v základnom konaní zmenkový súd rozhodol výlučne na podklade originálu zmluvy a neprihliadal na neprijateľné zmluvné podmienky (obsiahnuté konkrétne v čl. II, čl. VII bodoch 1, 2, 6, 8 a 10 zmluvy), ktoré okresný (exekučný) súd považoval za neplatné.

3. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom s poukazom na relevantnú právnu úpravu (Exekučný poriadok, smernica Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách), ako aj s poukazom na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a recentnú judikatúru ústavného súdu argumentovala, že pokiaľ okresný súd vyhodnotil niektoré dojednania zmluvy ako neprijateľné, bolo jeho povinnosťou zastaviť exekúciu, len čo sa týka tejto časti, a nie v celom rozsahu. Jej odvolanie obsahovalo aj argumentáciu vo vzťahu k jednotlivým ustanoveniam zmluvy, ktoré okresný súd považoval za neprijateľné zmluvné podmienky.

4. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu ako vecne správne potvrdil, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia v plnom rozsahu odkázal na jeho náležité a presvedčivé odôvodnenie. V bode 20 napadnutého uznesenia konštatoval, že so zreteľom na nepreukázanie vlastného vzťahu oprávneného s povinným nepovažoval za potrebné zaoberať sa ostatnými odvolacími námietkami sťažovateľky. Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť 16. januára 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta:

a) absenciu riadneho odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorý napriek výslovnej povinnosti vyplývajúcej z § 387 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní sa nevyjadril k žiadnemu

z argumentov sťažovateľky. A to za situácie keď nemala možnosť vyjadriť sa k zamýšľanému zastaveniu exekúcie okresným súdom;

b) arbitrárnosť právnych záverov krajského súdu, ktorý sa na jednej strane stotožnil s názorom okresného súdu, že vlastný vzťah medzi sťažovateľkou a povinným vznikol na základe zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, ktorý má spotrebiteľský charakter, ale na druhej strane konštatoval, že sťažovateľka nepreukázala vlastný vzťah s povinným. Sťažovateľka pripomína, že pod pojmom vlastný vzťah s povinným sa myslí pôvodný právny vzťah, z ktorého vznikla zmenka (v zmysle IV. ÚS 26/2022), a v zmysle spoločného stanoviska občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. R 93/2015 z 20. októbra 2015 je na prejednávanej vec potrebné aplikovať hmotnoprávnu úpravu platnú a účinnú v čase, keď bola v konaní uplatnená zmenka vystavená, preto nemožno považovať vystavenie zmenky v spotrebiteľských vzťahoch bez ďalšieho skúmania spôsobu jej vystavenia ako protiprávne;

c) nesprávny procesný postup. V tejto súvislosti tvrdí, že krajský súd nereflektoval na ňou namietanú konkrétnu judikatúru najvyššieho súdu, v zmysle ktorej v prípade zastavenia exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku musí exekučný súd vyhodnotiť, v akej miere je uplatnený nárok zo zmenky primeraný a (len) nad tento rámec vymoženie nároku nepripustiť. Ak teda exekučný súd zistil, že došlo k uplatneniu neprijateľnej podmienky v rámci uplatnenia nárokov zo zmenky, tak mal podľa prezentovaného názoru sťažovateľky zastaviť exekúciu len v tej časti uplatneného nároku, v ktorej došlo k navýšeniu nároku v dôsledku uplatnenia takejto neprijateľnej podmienky, teda mal exekúciu zastaviť len v časti, a nie v celku. Je nevyhnutné, aby sudy vykladali a aplikovali právne normy vo vzájomných súvislostiach, a nie izolovane, a teda exekučný súd nemôže ignorovať § 57 ods. 3 Exekučného poriadku, ktorý je potrebné aplikovať pri každom dôvode zastavenia exekúcie. Napriek skutočnosti, že v podanom odvolaní poukazovala na viaceré rozhodnutia vyšších súdnych autorít a argumentovala nimi, krajský súd ich nijako nezohľadnil a nevysporiadal sa s nimi. V ústavnej sťažnosti navyše dopĺňa svoju argumentáciu o závery vyslovené v náleze ústavného súdu č. k. II. ÚS 299/2019 z 20. septembra 2020.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

6. Krajský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti zotrval na zákonnosti, preskúmateľnosti a nearbitrárnosti napadnutého uznesenia. Z tohto dôvodu považuje ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú. Predseda senátu poukázal na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 150/2018 z 15. augusta 2018, v zmysle ktorého je potrebné skúmať obsah spotrebiteľskej zmluvy pôvodného právneho vzťahu medzi prvým majiteľom zmenky a vystaviteľom zmenky, inak ide o formalistický prístup, obdobný záver o *ex officio* prieskume nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách súdom rozhodujúcim o návrhu na vydanie platobného rozkazu vyplýva aj z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-618/10 zo 14. júna 2012. Oprávnenie exekučného súdu preskúmať exekučný titul v ktoromkoľvek okamihu exekúcie vyplýva aj z rozsudku najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 164/1996 z 27. januára 1997 (R 58/1997). Keďže z obsahu spisu nebolo zrejmé,

či súd, ktorý vydal zmenkový platobný rozkaz, sa týmito otázkami zaoberal, bolo potrebné uznesenie okresného súdu potvrdiť ako vecne správne.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

7. Zúčastnenej osobe – [REDAKOVANÉ] ako povinnému v exekučnom konaní, sa ústavnú sťažnosť nepodarilo doručiť.

III.3. Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka vo svojej replike upozorňuje jednak na to, že tvrdenie o potrebe potvrdiť uznesenie okresného súdu z dôvodu, že nebolo zrejmé, či sa súd vydávajúci zmenkový platobný rozkaz zaoberal neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľskej zmluve, nebolo uvedené v napadnutom uznesení, ale až vo vyjadrení k jej ústavnej sťažnosti. Zároveň odkazuje na najvyšším súdom judikovaný názor, že pre naplnenie dôvodu na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku nepostačuje, že súd v základnom zmenkovom konaní neskúmal spotrebiteľskú zmluvu (3 Oboer 10/2017, 2 ECdo 8/2017, 3 Oboer 5/2017, 3 Oboer 1/2017). V tejto súvislosti opakuje, že už vo svojom odvolaní uviedla aj ustálenú judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 299/2019, I. ÚS 102/2022, II. ÚS 320/2021) týkajúcu sa automatického zastavenia exekúcie v celom rozsahu pri identifikovaní neprijateľnej podmienky, na ktorú krajský súd nereagoval. Ústavnú sťažnosť nemožno hodnotiť len ako „prejav nespokojnosti“ s napadnutým uznesením, keďže sa opiera o ustálenú judikatúru najvyššieho súdu i ústavného súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení exekúcie, z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia, najmä absencie reakcie na odvolacie námietky a v prospech sťažovateľky vyznievajúcu označenú judikatúru najvyššieho súdu a ústavného súdu, ako aj arbitrárnosť v ňom prezentovaných záverov.

11. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecných súdov môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by všeobecným súdom vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva

alebo slobody. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov môže byť v zmysle rozhodovacej praxe ústavného súdu daná aj absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru tzv. ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 155/2021).

12. Kvalita odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov je častým predmetom posudzovania v rozhodovacej činnosti ústavného súdu a aj štrasburských orgánov ochrany ľudských práv, z čoho rezultuje pomerne bohatá judikatúra k jeho významu z pohľadu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V odôvodnení rozhodnutia má všeobecný súd odpovedať na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Súdne rozhodnutia musia podľa Európskeho súdu pre ľudské práva v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz v. Španielsko z 21. 1. 1999, č. 30544/96). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis v. Grécko z 29. 5. 1997, č. 21522/93). Naplnenie práva na spravodlivý proces vyžaduje, aby súd preskúmal podstatné argumenty účastníka konania (Buzescu v. Rumunsko z 24. 5. 2005, č. 61302/00) (IV. ÚS 588/2021).

13. Ak v konaní pred súdom účastník predloží argumentáciu založenú na právnom názore ústavného súdu, je povinnosťou všeobecného súdu sa s takýmto argumentom vysporiadať v odôvodnení rozhodnutia (I. ÚS 218/2023, nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. IV. US 3398/22 z 11. apríla 2023).

14. Z týchto hľadísk preto posudzoval ústavný súd aj sťažovateľkou napadnuté uznesenie krajského súdu. Zároveň sa oboznámil s odôvodnením uznesenia okresného súdu o zastavení predmetnej exekúcie.

15. Okresný súd v bode 15 uznesenia identifikoval jednotlivé zmluvné podmienky zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, ktoré posúdil ako neprijateľné, a preto neplatné v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Ide o ustanovenia čl. II upravujúce poplatok za spravovanie medziúveru, poplatok za vydanie biankozmenky, poplatok za vedenie účtu, oprávnenie veriteľa uspokojiť z mesačnej splátky úrokov prednostne sankčné úroky a poplatky, ustanovenia čl. VII bodu 1 a 2 upravujúce právo odstúpiť od zmluvy iba veriteľovi, čl. VII bodu 6, podľa ktorého odstúpením od zmluvy nezaniká právo veriteľa požadovať zmluvne dohodnuté úroky až do zaplatenia celej pohľadávky, čl. VII bodu 8 upravujúce právo veriteľa účtovať si po odstúpení od zmluvy 3 % úrok z omeškania nad dohodnutú úrokovú sadzbu z celého zostatku dlhu a čl. VII bodu 10, podľa ktorého pri odstúpení od zmluvy sa splatná istina, nezaplatené úroky a poplatky zúčtujú do jednej sumy, ktorá sa ďalej úročí podľa bodu 8. Následne v bode 16 uznesenia okresný súd konštatoval, že nepovažuje za preukázané, že zmenkový súd, ktorý vydal exekučný titul, prihliadal na neprijateľné zmluvné podmienky, obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky,

alebo rozpor s dobrými mravmi alebo so zákonom, preto, aplikujúc § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku, exekúciu zastavil.

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie uviedla zásadné argumenty, s ktorými sa krajský súd nevysporiadal v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia, hoci v zmysle § 387 ods. 3 CSP mal tak urobiť. Z obsahu sťažovateľkou podaného odvolania ústavný súd zistil, že sťažovateľka v odvolaní poukazovala na to, že exekučný súd nemal zastaviť exekúciu v celom rozsahu, ale len v časti uplatneného nároku, v ktorej došlo k navýšeniu nároku v dôsledku uplatnenia neprijateľnej zmluvnej podmienky. Podľa jej názoru mal okresný súd v danej veci aplikovať i § 57 ods. 3 Exekučného poriadku, ktorý je potrebné zohľadniť pri každom dôvode zastavenia exekúcie (s odkazom na rozhodnutia najvyššieho a ústavného súdu). Zároveň odvolanie obsahuje konkrétnu argumentáciu k jednotlivým dojednaniám, ktoré okresný súd vyhodnotil ak neprijateľné zmluvné podmienky (k čl. II, čl. VII body 1 a 2, 6, 8, 10 zmluvy).

17. Ako už bolo uvedené, krajský súd odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne, keď sa stotožnil s jeho záverom, že v súdnom konaní, v ktorom bol vydaný exekučný titul – zmenkový platobný rozkaz, sa uplatňoval nárok zo zmenky, vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a nebolo prihliadnuté na neprijateľné zmluvné podmienky. Súčasne však v bode 19 napadnutého uznesenia dodal, že ak má byť dohoda o vyplňovacom práve zmenky právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch strán, čo vyžaduje informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre spotrebiteľa. Zo všeobecných podmienok týkajúcich sa vyplňovacieho práva však žiadne informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre spotrebiteľa nevyplývajú. Preto (samotná) dohoda o vyplnení zmenky je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, čo je dôvodom na zastavenie exekúcie. V bode 20 konštatoval, že so zreteľom na nepreukázanie vlastného vzťahu oprávneného s povinným nepovažoval za potrebné zaoberať sa odvolacími námietkami sťažovateľky.

18. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k neprípustnému zásahu do označených práv sťažovateľky. Krajský súd síce postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, avšak vôbec nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 3 CSP). Táto potreba reagovať vyplynula už len z procesnej situácie, keď súd prvej inštancie o zastavení exekúcie rozhodol bez toho, aby sa k zamýšľanému právnomu posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty. Sťažovateľka sa totiž o neprijateľnosti zmluvných podmienok dozvedela z rozhodnutia súdu prvej inštancie a až v odvolaní mohla prvýkrát uplatniť svoju argumentáciu.

18.1. Kľúčovou odvolacou námietkou sťažovateľky bolo, že ak vo veci konajúci súd aj dospel k záveru o neprijateľnosti ním uvádzaných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, ktoré sú kvantifikovateľné, nebol žiaden zákonný dôvod zastaviť exekúciu ako celok. Sťažovateľka na podporu svojho právneho názoru poukazovala na rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 3 Oboer 10/2017, sp. zn. 2 ECdo 8/2017), ktorý v súvislosti s aplikáciou § 57 ods. 1 písm. m) v spojení s § 243f ods. 4 Exekučného poriadku uviedol, že „*povinnosťou súdu v exekučnom konaní je vyhodnotiť, v akej miere je uplatnený nárok zo zmenky primeraný a nad tento rámec vymoženie nároku nepripustiť*“. Argumentovala i nálezom ústavného súdu č. k II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020, podľa ktorého dané ustanovenie „*nie je možné vykladať mechanicky tak, že pokiaľ vo veci*

konajúci súd identifikoval neprijateľnú podmienku, tak automaticky zastaví exekúciu v celom rozsahu, pretože pokiaľ neprijateľnú podmienku je možné kvantifikovať, t. j. oddeliť od ostatných nárokov zo zmenky, uplatňovaných na základe exekučného titulu v exekúcii, je potrebné v záujme spravodlivého posúdenia veci nepripustiť exekúciu len tej časti nároku uplatneného zo zmenky, ktorá má svoj pôvod (základ) v neprijateľnej zmluvnej podmienke. Typicky tomu tak bude pri zmluvných podmienkach, ktoré zakladajú povinnosť platiť určitý poplatok, úrok, sankciu a pod.“. Krajský súd sa však v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia nijakým spôsobom nevysporiadal s právnymi názormi vyšších súdnych autorít, ktoré boli podľa názoru ústavného súdu aplikovateľné aj vo veci sťažovateľky. V tejto súvislosti ústavný súd v podrobnostiach poukazuje na už citovaný nález č. k. II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020, ako aj na nález č. k. II. ÚS 320/2021 z 9. septembra 2021, v ktorých sa podrobnejšie zaoberal výkladom § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku s ohľadom na jeho účel a zmysel (porov. I. ÚS 218/2023).

19. Keďže za opísaných procesných okolností krajský súd mal povinnosť sa argumentačne vysporiadať s námietkami sťažovateľky vznesenými v jej odvolaní, krajský súd zlyhal, ak na ne nereagoval, čím nepochybne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Ústavný súd dáva pritom do pozornosti krajského súdu, že ak v konaní pred súdom účastník (sporová strana) predloží argumentáciu založenú na právnom názore ústavného súdu, je povinnosťou všeobecného súdu sa s takýto argumentom vysporiadať v odôvodnení rozhodnutia.

20. Zároveň ústavný súd pripomína, že obsahovo obdobné ústavné sťažnosti sťažovateľky, resp. inej sťažovateľky (██████████) už boli predmetom jeho posúdenia napr. v konaniach vedených pod sp. zn. II. ÚS 320/2021, I. ÚS 102/2022, I. ÚS 218/2023, I. ÚS 108/2022, IV. ÚS 26/2022. Ani v prejednávanej veci nezistil dôvod odchyliť sa od záverov prezentovaných v nálezoch v týchto konaniach vydaných, a preto na ne odkazuje aj v prejednávanej veci.

21. Nad rámec uvedeného považuje ústavný súd za dôvodnú aj sťažnostnú námietku týkajúcu sa arbitrárnosti právneho názoru krajského súdu o neprijateľnosti zmenkovej dohody z dôvodu absencie informácií (poučenia) o následkoch vystavenia zmenky. Sťažovateľka namieta, že žiadny právny predpis veriteľom takúto informačnú povinnosť voči spotrebiteľom nestanovuje.

22. Sťažovateľka v tejto súvislosti správne poukazuje na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 26/2022-43 z 28. júna 2022, podľa ktorého pod pojmom „vlastný vzťah s povinným“ sa myslí pôvodný právny vzťah, z ktorého vznikla zmenka. V tomto náleze ústavný súd konštatoval, že okresný súd si nesprávne vyložil odkaz na zmenkový a šekový zákon uvedený v § 39 ods. 4 Exekučného poriadku v znení platnom od 23. decembra 2015 do 31. marca 2017, keď vyžadoval od sťažovateľa opísanie „vlastného“ zmenkového vzťahu podľa § 17 ods. 1 zákona č. 191/1950 Sb. zmenkového a šekového. Ústavný súd zdôraznil, že § 17 ods. 1 a 2 zmenkového a šekového zákona je aplikovateľný výlučne v zmenkovom súdnom konaní, a nie v exekučnom konaní (obdobne aj I. ÚS 108/2022).

23. Uvedenému nasvedčuje aj bod II spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. 93 publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2015, podľa ktorého ak je

vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, keď bola zmenka vystavená.

24. Ústavný súd pritom považuje za podstatné dve skutočnosti. Po prvé citované stanovisko sa týka postupu súdov vo veciach návrhov podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu s uplatneným právom zo zmenky vo vzťahu k ochrane spotrebiteľa. Po druhé, z jeho odôvodnenia vyplýva, že právna úprava zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon spotrebiteľských úveroch“) v určitom časovom úseku umožňovala v striktno stanovenom rozsahu používať zmenky aj v spotrebiteľských vzťahoch a až od 1. januára 2011 sa zmenka v spotrebiteľských vzťahoch používať nemôže, pričom na prejednávanej veci je potrebné aplikovať hmotno-právnu úpravu platnú a účinnú v čase, keď bola v konaní uplatnená zmenka vystavená. Inak by išlo o porušenie zákazu retroaktivity a princípu právnej istoty. Samotné vystavenie zmenky v spotrebiteľských vzťahoch v období do 31. decembra 2010 bolo povolené, a preto nemožno považovať vystavenie zmenky bez ďalšieho skúmania spôsobu ich vystavenia ako protiprávne.

25. V prejednávanej veci z príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že exekučný titul, zmenkový platobný rozkaz Okresného súdu Bratislava V č. k. 1 Zm 257/07-14, bol vydaný 28. augusta 2007. Zmluva o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, ktorá bola zabezpečená zmenkou, bola medzi [REDAKOVANÉ] a povinným uzatvorená 21. júna 2005. Uvedené obdobie spadá do znenia § 4 ods. 7 zákona o spotrebiteľských úveroch účinného do 31. decembra 2007, podľa ktorého ak spotrebiteľ použije na splnenie záväzku zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere zmenku alebo šek, musí si veriteľ počínať tak, aby boli zachované všetky práva spotrebiteľa, ktoré vyplývajú zo zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru.

26. Záver krajského súdu o neprijateľnosti dohody o vyplnení zmenky bez bližšieho zdôvodnenia, tak v naznačených časových súvislostiach prejednávanej veci a s prihliadnutím na procesnú situáciu, keď tento dôvod zastavenia exekúcie uviedol krajský súd až v rozhodnutí o odvolaní sťažovateľky, ústavný súd vyhodnotil ako arbitrárny.

27. Vo vzťahu k nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 150/2018 z 15. augusta 2018, na ktorý odkazoval predseda senátu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti, ústavný súd uvádza, že v ňom na rozdiel od prejednávanej veci reagoval na situáciu, keď krajský súd rovnako ako pred ním okresný súd základný vzťah medzi sťažovateľom (žalovaným v konaní o zaplatenie 612,06 eur s príslušenstvom) a pôvodným majiteľom zmenky neposudzoval, keď bol toho názoru, že zmenka je cenným papierom, z ktorého vyplýva priamy, bezpodmienečný, nesporný a abstraktný záväzok dlžníka.

28. Ústavný súd z dôvodu nedostatočného odôvodnenia a arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

29. V nadväznosti na tento záver napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

30. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

31. Ústavný súd dodáva, že z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu vyplýva, že uznesením okresného súdu č. k. 21 Er 78/2008 z 11. apríla 2023 bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť náhradu trov exekúcie súdnemu exekútorovi. Toto uznesenie okresného súdu právny zástupca sťažovateľky nenapadol ústavnou sťažnosťou spolu s návrhom na jej spojenie s touto ústavnou sťažnosťou, resp. nenavrhol rozšírenie petitu tejto ústavnej sťažnosti o vyslovenie porušenia v bode 1 uvedených práv sťažovateľky uznesením okresného súdu z 11. apríla 2023. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že po právoplatnosti tohto nálezu ústavného súdu uznesenie okresného súdu z 11. apríla 2023 stratí svoj právny podklad, keďže v tomto prípade výrok o trovách exekúcie je závislý od existencie výroku o zastavení exekúcie.

V.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) za tri úkony právnej služby v sume 796,28 eur (bod 3 výroku nálezu). Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 899,49 eur, keďže určila základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby z tarifnej hodnoty, ktorou bola výška vymáhanej pohľadávky, a teda vychádzala z názoru, že predmet konania je možné oceniť peniazmi. Ústavný súd je však toho názoru, že predmetom konania pred ústavným súdom je namietané základné právo či sloboda (a nie výška vymáhanej pohľadávky v exekučnom konaní), a teda predmet konania nie je možné oceniť v peniazoch. Preto pri výpočte trov konania vychádzal z toho, že základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu [§ 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)], a nadväzne aplikoval aj § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky. Základná sadzba tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, replika) je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur. K tomu bola pripočítaná daň z pridanej hodnoty, ktorej platcom je právny zástupca sťažovateľky.

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu